

In Veilige Handen

*Het voorkómen van
seksueel misbruik
en ander ongewenst gedrag*

*Notitie vastgesteld door
de Landelijke Raad van IVN
Nijkerk, 11 april 2015*

INLEIDING

IVN-activiteiten worden door beroepskrachten en vrijwilligers uitgevoerd. Natuurlijk moet dat in een plezierige en persoonlijk altijd veilige omgeving gebeuren. Vandaar dat we aandacht besteden aan veiligheid binnen IVN. En nadenken over welke afspraken er gemaakt kunnen worden over de omgang met elkaar.

Het IVN-werk is veelvormig. Kleine en grote groepen. Incidentele activiteiten, projecten, samenwerking in werkgroepen. Bijzondere aandacht is wenselijk voor situaties waarin IVN-ers te maken krijgen met kinderen, jeugdigen en/of gehandicapten. Deze zijn immers kwetsbaar en vaak afhankelijk van de opstelling en het gedrag van hun volwassen begeleider(s).

Voorop staat dat IVN-ers altijd respectvol met elkaar en anderen omgaan. Dat betekent: rekening houden met de gevoelens, manier van leven, geartheid, leefsituatie, cultuur en gedragingen van elkaar. Iedereen moet zichzelf kunnen zijn en zich kunnen ontplooien. Zonder dat dit ten koste gaat van anderen. Daarom willen we ongewenst gedrag voorkomen. Dat kan gaan van opdringerige activiteiten tot drankmisbruik en grof gedrag, van seksuele intimidatie tot misbruik van kinderen. Het is niet mogelijk alles via omgangsregels en afspraken uit te bannen. Een goed begin is om deze inleiding en de documenten te gebruiken voor een open gesprek over het onderwerp tussen IVN'ers binnen een afdeling of werkgroep. Met als vervolg dat men alerter wordt op niet acceptabele gedragingen van mede-IVN-ers. Om vervolgens te signaleren, bespreekbaar te maken en er 'werk van te maken' als zich zulke gedragingen voordoen.

Deze notitie bespreekt achtereenvolgens :

- I. Wat we onder ongewenst gedrag en seksueel misbruik verstaan.
- II. Wat je binnen de afdeling kunt doen om situaties te voorkomen waarin ongewenst gedrag kan ontstaan, en hoe je met klachten over ongewenst gedrag omgaat.
- III. Welke preventieve maatregelen de afdeling neemt ter voorkoming van misbruik, specifiek bij activiteiten met kinderen, jeugdigen of andere minder weerbare personen.
- IV. De - landelijk verplichte - procedure voor de melding van (vermoedens van) misbruik.

In de documenten vind je:

1. Een model voor algemene omgangsregels voor gebruik binnen afdelingen.
2. Het model voor een gedragscode voor vrijwilligers betrokken bij jeugdactiviteiten.
3. Een checklist voor risico-analyse.
4. De landelijke procedure (Protocol) voor melding van (vermoedens van) seksueel misbruik.

In een aparte bijlage vind je de aanvraagprocedure voor een gratis Verklaring omtrent gedrag (VOG).

I. Wat verstaan we onder ongewenst gedrag en seksueel misbruik?

Ongewenst gedrag is: iedere vorm van aandacht of gedrag die door iemand als onprettig wordt ervaren. Dat kunnen al dan niet seksueel getinte opmerkingen zijn, grapjes of een manier van kijken, die door de persoon op wie die gericht zijn als onprettig wordt ervaren. Het kan ook gaan om pesten, inbreuk op privacy, zoals meeluisteren met vertrouwelijke gesprekken of in iemands spullen snuffelen, discriminatie, overmatig alcohol- of drugsgebruik, bedreiging, agressie of zelfs geweld.

In geval van (vermoedens van) strafbare feiten zoals diefstal, bedreiging of aanranding wordt de politie ingeschakeld.

Bij seksueel misbruik gaat het om het betrekken van kinderen (of andere minder weerbare personen) bij de bevrediging van seksuele gevoelens. Bij kinderen is met name van belang dat ze vaak nog weinig over seksualiteit weten. Ze herkennen seksueel gedrag soms niet als misbruik en weten niet hoe ze hun grenzen kunnen aangeven. Seksuele handelingen van welke aard dan ook en intieme relaties met jeugdige deelnemers zijn onaanvaardbaar. Dat geldt ook voor het ingaan op seksueel getinte toenaderingspogingen vanuit een jeugdige deelnemer. Seksueel misbruik is een dusdanige vorm van ongewenst gedrag dat ter voorkoming daarvan speciale maatregelen nodig zijn: deze zijn beschreven in paragraaf III van deze inleiding. In deze notitie stellen we de termen 'seksueel misbruik' en 'misbruik' gelijk aan elkaar.

II. Omgangsregels binnen IVN.

Omgangsregels helpen om te zorgen voor een sfeer waarin iedereen zich prettig voelt en veilig is. Ze zijn in principe een vertaling van de algemene normen en waarden zoals die in Nederland gelden. Die vertaling naar de praktijk kan per afdeling verschillen door verschillen in cultuur en locale situatie. In bijlage I vind je een model dat je in de afdeling kunt aanpassen.

Het is van belang om bij invoering van omgangsregels zoveel mogelijk leden te betrekken: omgangsregels hebben alleen effect als ze breed gedragen worden binnen de afdeling. De regels die je samen wilt hanteren, kun je dus het best in een aparte bijeenkomst bespreken. Iedereen raakt dan bekend met de achtergronden, en zoveel mogelijk mensen zijn betrokken bij de formulering. Als de afdeling over een eigen onderkomen beschikt raden we je aan de regels zichtbaar op te hangen. Nieuwe leden worden zo op de omgangsregels geattendeerd. De afspraken kunnen ook opgenomen worden in een welkomstpakket.

De omgangsregels worden door de algemene ledenvergadering vastgesteld, periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld. Bij het afspreken van omgangsregels verdient het sterke aanbeveling om binnen de afdeling ook een vertrouwenscommissie te benoemen van minimaal twee personen waarvan minstens één vrouw, bij wie ongewenst gedrag kan worden gemeld.

Als de benoeming van een vertrouwenscommissie niet haalbaar is, kan een lid van het bestuur als vertrouwenspersoon functioneren. Desgewenst kan men terecht bij een van de leden van de landelijke vertrouwenscommissie. (Zie paragraaf IV van deze inleiding).

Wat te doen bij ongewenst gedrag?

In geval van ongewenst gedrag kan een IVN-vrijwilliger of deelnemer aan een IVN-activiteit - als slachtoffer of getuige - daarvan melding maken bij de vertrouwenscommissie van de afdeling of, indien de afdeling geen vertrouwenscommissie kent, bij het daarvoor aangewezen bestuurslid van de afdeling.

In minder ernstige gevallen kan het betreffende lid van de vertrouwenscommissie of bestuurslid in overleg met melder en slachtoffer de problemen met de (vermoedelijke) dader bespreken en proberen tot een oplossing te komen. In ernstiger gevallen, wordt de klacht in behandeling genomen door de vertrouwenscommissie.

Mocht er geen vertrouwenscommissie benoemd zijn dan wordt deze door het bestuur ad-hoc benoemd. Binnen de commissie treedt één van de leden als woordvoeder op. De commissie behandelt alle informatie vertrouwelijk.

De commissie gaat als volgt te werk :

- De commissie voert een gesprek met degene die het incident heeft gemeld (en het slachtoffer, indien niet dezelfde persoon).
- De commissie voert een gesprek met de beschuldigde.
- De commissie rapporteert aan het bestuur. In geval van een (verdenking van een) strafbaar feit doet het slachtoffer of de commissie - in overleg met het bestuur - aangifte bij de politie. Dit wordt gerapporteerd aan de landelijke vertrouwenscommissie.
- Het bestuur doet uitspraak (rehabilitatie, berisping, royement etc.), neemt eventueel verdere maatregelen (zoals ontzegging van toegang) en informeert de betrokkenen.
- Bij royement wordt de daarvoor in de afdelingsstatuten vastgestelde procedure gevolgd.
- De commissie zorgt in overleg met het bestuur voor evaluatie en afsluiting.
- De commissie zorgt voor - vertrouwelijke - registratie en archivering van alle stukken (met een vast te stellen bewaartermijn).

NB: Er is binnen IVN een landelijke meldplicht met betrekking tot (vermoedens van) seksueel misbruik. Iedere IVN-er is verplicht zulke vermoedens of aanwijzingen direct te melden bij de landelijke vertrouwenscommissie. Zie voor de procedure paragraaf IV van deze inleiding. Meldingen van (vermoedens van) misbruik mogen alleen door de landelijke vertrouwenscommissie in behandeling worden genomen.

III. Misbruik en maatregelen binnen de afdeling ter voorkoming van misbruik.

Steeds meer vrijwilligers van IVN werken met jeugd en jongeren (of andere kwetsbare personen). Deze vrijwilligers hebben daarbij de verantwoordelijkheid en zorg voor de deelnemers. Tijdens activiteiten gaan vrijwilligers op talloze momenten met jeugdige of jongere deelnemers om. Spelsituaties kunnen soms spontaan uitgroeien tot stoeipartijen, bij heimwee worden kinderen getroost, vooral jonge kinderen komen bij volwassenen spontaan uitrusten of knuffelen. Hierbij is normaal gesproken sprake van functionele intimiteit; er zijn echter situaties voorstelbaar dat het gaat om ongewenste intimiteit.

Het verenigingsbeleid ten aanzien van misbruik moet bescherming bieden voor jeugdige deelnemers aan IVN-activiteiten.

Binnen de afdeling gaat het om de volgende elementen:

- a) Het opstellen en invoeren van een gedragscode voor vrijwilligers die kinder- en jeugdactiviteiten begeleiden.
- b) Het vragen van een verklaring omtrent gedrag (VOG).
- c) Het inventariseren van de risico's bij activiteiten met kinderen en jeugdigen met eventueel daaruit voortvloeiende actiepunten.

Daarnaast is er door de Landelijke Raad een -landelijk verplichte- procedure vastgesteld voor de melding en afhandeling van (vermoedens van) seksueel misbruik (zie paragraaf IV van deze inleiding).

a) Gedragscode voor vrijwilligers die activiteiten begeleiden met kinderen en /of jongeren.

Als er binnen een afdeling activiteiten met kinderen, jongeren of andere kwetsbare personen worden georganiseerd dienen er afspraken te worden gemaakt om het risico van misbruik te minimaliseren. Deze afspraken worden bij voorkeur vastgelegd in een gedragscode die door de begeleidende vrijwilliger(s) wordt ondertekend. In document 2 vind je een voorbeeld van een gedragscode; deze is eventueel aan te passen aan de eigen afdeling en activiteiten.

De gedragscode wordt ondertekend door iedere vrijwilliger die regelmatig met kinderen of jongeren werkt.

b) Verklaring Omtrent Gedrag (VOG).

Het is gebruikelijk om van vrijwilligers die met kinderen en jeugdigen werken een VOG te vragen. Een VOG is geen garantie dat de betrokkene geen risico vormt, maar maakt de risico's wel kleiner.

Sinds 1 januari 2015 is het aanvragen van een VOG gratis voor vrijwilligersorganisaties die aan bepaalde voorwaarden voldoen (zie <https://www.gratisvog.nl/>). IVN afdelingen kunnen, indien gewenst, hun aanvragen doen via de IVN Servicedesk. Daarvoor is wel nodig dat de betreffende afdeling kan aantonen dat aan de voor gratis VOG gestelde voorwaarden is voldaan. Zie verder de bijlage over het aanvragen van een gratis VOG.

c) Risicoanalyse

Een belangrijke stap bij de preventie van misbruik is het systematisch nagaan van alle mogelijke risicofactoren. Document 3 geeft een checklist met de belangrijkste risico's die zich kunnen voordoen bij het werken met kinderen en andere minder weerbare personen.

Het is de verantwoordelijkheid van de coördinator van de betrokken werkgroep om aan de hand van deze checklist de belangrijkste risico's in kaart te brengen en waar nodig preventieve maatregelen te nemen. In het geval van een verhoogd risico kan een verdergaande risicoanalyse worden gedaan aan de hand van vragenlijsten zoals te vinden op <http://www.inveiligehanden.nl/toolkit>.

Het verdient aanbeveling om een risico-inventarisatie samen met anderen te doen die bekend zijn met de activiteiten en de situatie. Eventueel kan via de regionale vrijwilligersconsulent om assistentie worden gevraagd.

Het is de verantwoordelijkheid van het bestuur van de afdeling om zeker te stellen dat deze risico-inventarisatie gedaan is, en te beoordelen in hoeverre de checklist gebruikt moet worden bij incidentele jeugd- of jongeren activiteiten.

IV. Melding en procedure bij (een vermoeden van) seksueel misbruik (“Protocol”).

Ook bij een goed preventiebeleid kan misbruik voor komen. Wanneer het mis is, is niets zo belangrijk voor zowel het slachtoffer als de veronderstelde dader als er een heldere en zorgvuldige procedure is. Hierin moeten de belangen van alle betrokkenen tot hun recht komen, met duidelijke afspraken over de communicatie naar alle betrokkenen, en - voor zover van toepassing- met de media. Feiten, vermoedens en speculaties dienen zorgvuldig te worden onderscheiden, en waar nodig wordt deskundige hulp van politie, slachtofferhulp en andere ter zake kundige instanties ingeroepen.

Er bestaat voor iedereen binnen IVN een meldingsplicht voor klachten over of signalen van misbruik. Zodra er vermoedens of feitelijke aanwijzingen zijn van misbruik, dan moet dit gemeld worden bij de landelijke vertrouwenscommissie. Een melding kan gedaan worden door de deelnemer zelf, door de ouders, door een andere begeleider of door derden.

Bij alle meldingen is het noodzakelijk om aan de melder duidelijk te maken hoe met de verstrekte informatie zal worden omgegaan. Na afronding van het onderzoek door de klachtencommissie wordt de melder op de hoogte gesteld van wat er met de melding is gebeurd.

Na de melding worden de volgende stappen doorlopen:

- a) De vertrouwenscommissie rapporteert de melding aan het Landelijk Bestuur van IVN en bepaalt de nader te nemen stappen, waaronder het aanwijzen van een woordvoerder.
- b) De commissie heeft een gesprek met ouders/verzorgers en eventueel slachtoffer en/of melder.
- c) De commissie heeft een gesprek met de (vermeende) dader.
- d) Aangifte of informatief gesprek met de politie.
- e) Informeren ouders over de te nemen stappen.
- f) Rapportage aan landelijk bestuur
- g) Besluit landelijk bestuur: royement of rehabilitatie, eventueel andere functie.
- h) Communicatie besluit naar alle betrokkenen.
- i) Evaluatie en eventuele opvolging.

NB. Zie document 4 voor een richtlijn hoe te handelen in de verschillende situaties en een verdere toelichting op de verschillende stappen.

De vertrouwenscommissie

Het landelijk bestuur heeft een vertrouwenscommissie ingesteld, bestaande uit minimaal drie personen waarvan minstens één vrouw. Contactgegevens staan op de IVN website en kunnen worden opgevraagd via de IVN-Servicedesk (servicedesk@ivn.nl).

De commissie behandelt alle informatie vertrouwelijk; alle schriftelijke informatie wordt door de commissie zelf als 'vertrouwelijk' gearchiveerd.

Het Landelijk Bestuur beslist over eventuele sancties en communiceert daarover met alle betrokkenen.

Deze notitie is vastgesteld door de Landelijke Raad op 11 april 2015 te Nijkerk.

Documenten:

- 1. **Model omgangsregels IVN-afdeling**
- 2. **Model gedragscode voor omgang met minderjarigen.**
- 3. **Risico's met betrekking tot misbruik.**
- 4. **Protocol bij (een vermoeden van) seksueel misbruik.**

Document 1. Model omgangsregels IVN-afdeling

1. De IVN-afdeling staat voor goede omgangsvormen. Respect voor elkaar, gelijkwaardigheid, integriteit, eerlijkheid en veiligheid vormen hierbij centrale begrippen. Deze vormen de basis voor deze omgangsregels, zoals we die binnen onze IVN-afdeling hanteren.
2. Onder ongewenst gedrag wordt verstaan: geweld, agressie, bedreiging, discriminatie, pesten, seksueel grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik. Al deze vormen van ongewenst gedrag kunnen een fysieke, psychische of verbale uitingsvorm hebben. Ook ongewenste aandacht, discriminerende, seksistische of andere beledigende of krenkende opmerkingen of grappen - mondeling of schriftelijk - worden als ongewenst gedrag beschouwd.
3. Ongewenst gedrag wordt binnen de IVN-afdeling niet getolereerd. Dit geldt voor IVN-vrijwilligers en voor deelnemers aan IVN-activiteiten. Hierbij gelden dezelfde normen en waarden die binnen de Nederlandse samenleving als 'normaal' worden beschouwd. Alle betrokkenen worden geacht elkaar met respect voor eigenwaarde te benaderen en te behandelen.
4. De IVN-vrijwilliger accepteert geen ongewenst gedrag van deelnemers of collega-vrijwilligers en neemt zelf geen initiatief tot ongewenst gedrag naar anderen.
5. Iedere IVN-vrijwilliger heeft het recht om deelnemers die zich schuldig maken aan ongewenst gedrag onmiddellijk uit te sluiten van verdere deelname aan de betreffende IVN-activiteit.
6. Het bestuur is gerechtigd om een IVN-vrijwilliger wegens ongewenst gedrag te royeren als lid. Zo kan het bestuur ook iemand die aan een IVN-activiteit deelneemt uitsluiten van verdere deelname, indien hij of zij zich schuldig maakt aan ongewenst gedrag tegenover IVN-vrijwilligers of andere deelnemers.
7. In geval van ongewenst gedrag, kan de IVN-vrijwilliger, of de deelnemer van een IVN-activiteit - als slachtoffer (c.q. ouder/verzorger) of getuige - daarvan melding maken bij een van de bestuursleden van de IVN afdeling.
8. In ernstige gevallen wordt in overleg met het slachtoffer aangifte gedaan bij de politie.
9. In overleg met het slachtoffer neemt het bestuur gepaste maatregelen. Dit kan in de vorm van een gesprek, waarschuwing, berisping, royement of ontzegging van toegang.
10. Het slachtoffer en de melder worden geïnformeerd over de wijze waarop de melding of klacht is afgehandeld door het bestuur.
11. Het bestuur draagt er zorg voor dat IVN-vrijwilligers de inhoud van deze omgangsregels kennen. Ook zorgt het bestuur ervoor dat deelnemers aan IVN-activiteiten van deze regels kennis kunnen nemen.
12. Zo vaak als nodig, maar ten minste één keer in de drie jaar worden deze regels geëvalueerd door het bestuur en zo nodig bijgesteld.

Bron: Protocol IVN-afdeling Amsterdam

Document 2. Model gedragscode voor omgang met minderjarigen.

Veel grenzen in het contact tussen vrijwilligers en jeugdige deelnemers zijn niet eenduidig. Het ene kind wil even op schoot zitten als het troost zoekt,

het andere kind heeft behoefte aan een aai over de bol en weer een ander kind vindt het niet prettig om aangeraakt te worden. Hierover kunnen nooit exacte grenzen worden afgesproken die voor alle kinderen en in alle situaties gelden. Dat is maar goed ook, want voor veel kinderen is betrokkenheid en lichamelijk contact een voorwaarde om te groeien.

Er is echter wel één heel duidelijke grens, namelijk dat seksuele contacten en handelingen tussen begeleiders en jeugdige deelnemers absoluut niet toelaatbaar zijn. Ook in het wetboek van strafrecht is iedere seksuele toenadering naar jeugdigen onder de 16 jaar strafbaar gesteld.

Daarom hebben wij als afdeling voor de vrijwilligers die activiteiten voor kinderen en jeugdigen begeleiden onderstaande gedragscode opgesteld. Wanneer je bij ons als vrijwilliger jeugdactiviteiten begeleidt, vragen wij je deze gedragscode te ondertekenen. Hiermee verklaar je dat je de gedragscode kent en niet tegen de gedragscode in zult handelen.

1. De begeleider zorgt voor een omgeving en een sfeer waarbinnen ieder kind veilig en gerespecteerd voelt.
2. De begeleider onthoudt zich ervan kinderen te bejegenen op een wijze die hen in hun waardigheid aantast.
3. De begeleider dringt niet verder door in het privéleven van de deelnemers dan functioneel noodzakelijk is. De begeleider ontvangt geen kinderen thuis.
4. De begeleider onthoudt zich van elke vorm van seksueel gedrag ten opzichte van de deelnemers. Seksuele handelingen, contacten en relaties tussen begeleider en kinderen zijn onder geen beding geoorloofd.
5. De begeleider mag de kinderen niet op zodanige wijze aanraken, dat deze aanraking naar redelijke verwachting als seksueel of erotisch van aard ervaren kan worden.
6. De begeleider heeft de plicht de deelnemers naar vermogen te beschermen tegen vormen van ongelijkwaardige behandeling en seksueel gedrag en zal er actief op toezien dat de gedragscode door iedereen die bij de pupil is betrokken, wordt nageleefd.
7. Indien de begeleider gedrag signaleert dat niet in overeenstemming is met deze gedragscode en bij vermoedens van seksueel gedrag is men *verplicht* hiervan *melding te maken* bij de daarvoor door het bestuur aangewezen personen.
8. In gevallen waar de gedragscode niet voorziet, of bij twijfel over de toelaatbaarheid van bepaalde gedragingen is het de verantwoordelijkheid van de begeleider in de geest van de gedragscode te handelen en zo nodig daarover in contact te treden met de werkgroepcoördinator of de vertrouwenspersoon van de afdeling.

<u>Vrijwilliger</u> Naam : Handtekening :	<u>Coördinator/bestuurslid</u> Naam : Handtekening :
Plaats : Datum :	

Overtreding van deze code leidt tot een tucht- of klachtenprocedure en kan disciplinaire maatregelen tot gevolg hebben. Wanneer een medewerker wordt verdacht van seksueel misbruik zal het bestuur politie/justitie inschakelen.

Document 3. Risico's met betrekking tot seksueel misbruik.

In deze bijlage staan de belangrijkste risico's die zich kunnen voordoen bij de begeleiding van jeugdactiviteiten. De coördinator van de jeugd- of kindergroep kan aan de hand hiervan nagaan of alle risico's in kaart zijn gebracht en waar nodig maatregelen nemen.

Mochten er indicaties zijn dat er ergens verhoogd risico bestaat, dan kan een meer gedetailleerde risico-inventarisatie worden uitgevoerd (zie checklists op hieronder genoemde website).

1. Welke kinderen zijn extra kwetsbaar?

Bepaalde categorieën kinderen/minderjarigen kunnen extra kwetsbaar zijn voor seksueel misbruik:

- verwaarloosd, sociaal geïsoleerd of met problemen thuis.
- met een geschiedenis van misbruik, mishandeling, verwaarlozing of pesten.
- met een (verstandelijke) beperking of op andere wijze verminderd weerbaar.

2. Welke vrijwilligers kunnen een vergroot risico vormen?

- Sterke behoefte om controlerend/almachtig te zijn; neiging tot misbruik machtspositie.
- Gebruik van drank of drugs, of andere vormen van ongewenst gedrag.
- Weinig op hebben met beleid, richtlijnen, en afspraken.

3. Wat voor soort activiteiten of situaties leveren extra risico's?

- Lichamelijke contacten.
- Activiteiten waarbij begeleiders en deelnemers zich kunnen afzonderen.
- Plaatsen waar kinderen zich kunnen omkleden.
- Situaties die ruimte geven voor emoties.

NB het gaat er niet om dat dit soort situaties niet mogen voorkomen, maar dat er aandacht is voor mogelijk verhoogde risico's die aandacht verdienen.

Hoe verlaag je de risico's ?

Algemeen:

- Behandel alle kinderen hetzelfde (niet voortrekken of negeren)
- Stimuleer de zelfbeschikking en mondigheid van minderjarigen.
- Signaleer problemen met grensoverschrijdend gedrag direct wanneer die zich voordoen.
- Zorg voor scholing, afspraken en procedures.
- Zorg voor een getekende Gedragscode en een Verklaring Omtrent Gedrag.

Activiteiten :

- Eén op één contact tussen minderjarigen en vrijwillige medewerkers wordt voorkomen.
 - Er is (toe)zicht en begeleiding waar één op één relaties noodzakelijk zijn.
 - Begeleiders hebben naast activiteitgerelateerde contacten geen privé-contacten met minderjarigen die zij begeleiden.
 - Er zijn afspraken gemaakt over de begeleiding van jeugdactiviteiten of –teams.
- Verdere informatie over risicoanalyse en preventie van seksueel misbruik is te vinden op de website "In veilige handen": <http://www.inveiligehandenv.nl/>.

Document 4 : Protocol bij (een vermoeden van) seksueel misbruik.

A. Melding van (vermoeden van) seksueel misbruik.

Melding door het jeugdlid

NB In deze bijlage wordt de term “jeugdlid” gebruikt voor kinderen, jongeren en andere minder weerbare deelnemers aan IVN activiteiten.

Degene bij wie het jeugdlid een voorval meldt, mag nooit beloven dat hij het aan niemand anders zal doorvertellen. Degene bij wie de klacht is gemeld, is verplicht dit direct te melden bij de landelijke vertrouwenscommissie. De anonimiteit van het jeugdlid blijft gewaarborgd, niet ten opzichte van de vertrouwenscommissie, maar wel tegenover de dader. In overleg met een lid van de vertrouwenscommissie wordt bekeken op welke manier de ouders geïnformeerd zullen worden.

In een gesprek met de ouders en het jeugdlid wordt nagegaan of het jeugdlid en de ouders steun en hulp wensen. Hierbij valt te denken aan professionele hulp, die de verwerking van wat er gebeurd is, op gang kan brengen.

De vertrouwenscommissie zorgt dat het betreffende jeugdlid zich veilig voelt. Dit zou gestalte kunnen krijgen door ervoor te zorgen dat de betreffende begeleider tijdelijk de toegang tot de afdeling of jeugdgroep wordt ontzegd. Voorkomen moet worden dat er afspraken ontstaan die ertoe leiden dat juist het jeugdlid de groep tijdelijk niet bezoekt. Hij heeft immers niets misdaan en moet ook zeker niet dat gevoel krijgen.

Melding door de ouder(s)

Degene bij wie de ouders (of verzorger) de klacht melden, is verplicht dit direct te melden bij de landelijke vertrouwenscommissie. De vertrouwenscommissie en degene bij wie de ouders de eerste melding hebben gedaan hebben een gesprek met de ouders. Daarbij wordt onderzocht over welke informatie de ouders beschikken en waar de melding op gebaseerd is.

Met de ouders en bij voorkeur samen met het jeugdlid wordt nagegaan of zij steun en hulpverlening wensen of nodig hebben. Ook wordt nagegaan of de ouders (eventueel samen met het jeugdlid) over willen gaan tot het doen van aangifte bij de politie. Het is mogelijk om bij de politie aan te kloppen voor advies. Als men de politie daarvoor benadert, moet direct aan het begin van het gesprek duidelijk worden gemaakt, dat men advies wil en nog geen besluit heeft genomen over het doen van aangifte.

Melding door een andere begeleider.

Wanneer een begeleider misbruik constateert (of ernstige vermoedens daarvan heeft) door een collega-begeleider, is hij/zij verantwoordelijk om de vertrouwenscommissie hiervan onmiddellijk op de hoogte te brengen.

Melding door derden

Informatie uit meldingen van derden moet zo snel mogelijk aan de vertrouwenscommissie worden doorgegeven. Er moet worden uitgezocht over welke informatie anderen beschikken en waar deze op gebaseerd is.

B. Stappen na een melding van (vermoeden van) seksueel misbruik (“Protocol”).

Na een melding bij de vertrouwenscommissie worden de volgende stappen doorlopen:

- a) De vertrouwenscommissie rapporteert de melding aan het landelijk bestuur en bepaalt de nader te nemen stappen, waaronder het aanwijzen van een woordvoerder.
- b) De commissie heeft een gesprek met ouders/verzorgers en eventueel slachtoffer en/of melder.
- c) De commissie heeft een gesprek met de (vermeende) dader.
- d) Aangifte of informatief gesprek met de politie.
- e) Informeren ouders over de te nemen stappen.
- f) Rapportage aan Landelijk Bestuur.
- g) Besluit landelijk bestuur: royement of rehabilitatie, eventueel andere functie.
- h) Communicatie besluit naar alle betrokkenen.
- i) Evaluatie en eventuele opvolging.

NB Op ieder moment kan communicatie met publiek nodig zijn. In geval van aandacht van media wordt de communicatie naar publiek verzorgd door de afdeling communicatie van het landelijk bureau.

Toelichting:

- a. Het lid van de vertrouwenscommissie dat de melding ontvangt informeert direct de overige leden van de vertrouwenscommissie. Ook wordt het landelijk bestuur op de hoogte gesteld. De vertrouwenscommissie als geheel bepaalt de verder te ondernemen stappen.
- b. De commissie (ten minste twee leden) voert, zo nodig samen met de melder, een gesprek met de ouders en zo mogelijk ook met het jeugdlid. Voor opvang van ouders en jeugdlid wordt een beroep gedaan op een gespecialiseerde instelling, als de ouders en/of het jeugdlid dat wensen. Ouders worden gewezen op de mogelijkheid om aangifte te doen bij de politie.
- c. De vertrouwenscommissie voert samen zo spoedig mogelijk een gesprek met degene op wie de melding zich richt. Hij/zij wordt gewezen op de mogelijkheden om hulp te krijgen van een gespecialiseerde instelling. Doel van het gesprek is om inhoudelijk objectieve informatie te verkrijgen en afspraken vast te leggen over vervolgstappen. De commissie maakt een verslag van het gesprek en laat dit verifiëren of aanvullen door de gesprekpartners, waarna dit wordt ondertekend.
NB Ook als het om een melding gaat van seksueel misbruik door een begeleider dat buiten IVN plaatsvond, voert de vertrouwenscommissie een gesprek met de vermeende dader.
- d. Als er ook op grond van de bevindingen van de commissie vermoedens bestaan van seksueel misbruik wordt altijd aangifte gedaan bij de politie. Dit kan door het jeugdlid, ouders en/of de vertrouwenscommissie worden gedaan. Bij voorkeur geschiedt aangifte pas nadat de gesprekken hebben plaatsgevonden van de vertrouwenscommissie met de ouders, en met degene op wie de melding gericht is.
- e. De vertrouwenscommissie informeert de betreffende ouders/verzorgers of het jeugdlid over de procedure die gevolgd gaat worden. Hoe meer overeenstemming met alle partijen te bereiken valt over de te bewandelen weg, hoe kleiner de kans is dat het onderwerp op een verkeerde manier in de publiciteit komt. De media komen veelal pas in beeld als een van de partijen zich benadeeld voelt en zijn verhaal gaat doen. Dit bereiken van overeenstemming kent natuurlijk grenzen. Het belang van het betreffende jeugdlid blijft altijd voorop staan.

f. De vertrouwenscommissie rapporteert aan het landelijk bestuur dat besluiten neemt en eventueel sancties oplegt. De rapportage aan het bestuur is strikt vertrouwelijk. Verslaglegging wordt afzonderlijk van de reguliere notulen - vertrouwelijk- vastgelegd, en gearhiveerd.

g. Besluitvorming door het bestuur:

- als (door justitie) is bewezen dat een vrijwilliger van IVN misbruik heeft gepleegd, ongeacht of dat binnen IVN is gebeurd of daarbuiten, zal het landelijk bestuur besluiten de betrokkene te ontzetten uit het lidmaatschap. Deze ontzetting geschiedt op grond van een onredelijke benadeling van de vereniging (zie Statuten/Huishoudelijk Reglement).
- als (door justitie) niet is bewezen dat een vrijwilliger binnen IVN een delict pleegde is de betrokkene juridisch gezien onschuldig.
- wanneer de betrokkene duidelijk onschuldig blijkt, zal hij worden gerehabiliteerd. De op non-actiefstelling of schorsing wordt opgeheven en de persoon in kwestie wordt in ere hersteld.
- als er echter vragen onbeantwoord blijven en er twijfels blijven bestaan, zijn verdere stappen afhankelijk van de bevindingen van de vertrouwenscommissie en de mate van onrust die is ontstaan.

i. Is er naar alle waarschijnlijkheid niets voorgevallen, valt er met betrokkene goed over de kwestie te praten en is een en ander in redelijke harmonie verlopen, dan kan worden besloten de betrokkene te handhaven; in overleg kan eventueel worden gestreefd naar een 'veilige' oplossing, bijvoorbeeld door verandering van activiteiten binnen de afdeling.

ii. Het bestuur zal echter opzegging moeten overwegen:

- als de vermoedens van misbruik reëel lijken, en dus het risico van schade aan de vereniging niet in verhouding staat tot het belang van de betrokkene.
- als de betrokkene zich in een zodanige situatie bevindt dat er geen werkbare verhouding meer mogelijk is binnen IVN;
- als de kwestie blijvende ernstige onrust heeft teweeggebracht binnen en/of buiten de afdeling.

Organisaties en personen die een rol kunnen spelen bij de opvang in geval van (vermoedens van) seksueel misbruik:

- Huisarts van de ouders en het jeugdlid.
- SHN Slachtofferhulp Nederland
- Bureau jeugdzorg
- Stichting korrelatie

Bijlage: Gratis Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG)

Waarom een VOG?

Onderzoek heeft aangetoond dat het vragen van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) aan vrijwilligers bijdraagt aan de veiligheid binnen een vrijwilligersorganisatie. Met zo'n verklaring toont de vrijwilliger aan dat hij niet veroordeeld is voor ernstige delicten, zoals een zeden- of geweldsdelict. Met het aanvragen van VOG's maak je bovendien het onderwerp seksueel grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar binnen de afdeling en geeft IVN een signaal af dat we werk maken van veilig vrijwilligerswerk.

Nu gratis

Vanwege deze positieve effecten heeft het ministerie van Veiligheid en Justitie besloten een regeling te treffen waarbij vrijwilligers van alle vrijwilligersorganisaties [onder voorwaarden](#) een gratis *digitale* VOG kunnen krijgen. Hiermee is de aanvraagprocedure enorm vereenvoudigd. Deze regeling duurt tot 31 december 2016 (met intentie tot verlenging) en geldt vooralsnog voor maximaal 100.000 VOG's per jaar. Als deze 'jaarvoorraad' op is, zullen pas in het volgende jaar weer gratis VOG's worden afgegeven.

IVN toegelaten tot regeling

De vereniging IVN is door het Ministerie van Veiligheid en Justitie toegelaten tot de regeling. Die toelating is gebaseerd op ons beleid 'In veilige handen'. IVN-afdelingen kunnen gratis een VOG aanvragen voor vrijwilligers die werken met kinderen en jongeren (of andere kwetsbare personen). Voorwaarde is wel dat die afdelingen ook zelf veiligheidsbeleid volgens 'In veilige handen' implementeren.

Let op: het aanvragen van een gratis VOG is alleen mogelijk als de vrijwilliger zelf over een internetaansluiting, e-mailadres en DigiD beschikt. De vrijwilliger moet bovendien ingezetene van Nederland zijn. Het is niet mogelijk een gratis VOG te krijgen via een andere procedure!

De procedure bij IVN

IVN kan (landelijk) inloggen op de website van NOV en het Ministerie. De Servicedesk van IVN voert de gegevens van de aangemelde vrijwilligers in. De vrijwilliger krijgt hierover een melding via de mail. Hij/zij moet met behulp van zijn DigiD de aanvraag voltooien. Daarna checkt het Ministerie of de vrijwilliger in aanmerking komt voor een VOG. Dat kan maximaal acht weken duren, maar is meestal veel sneller geregeld. Als uit het antecedentenonderzoek blijkt dat er geen bezwaar is 'tegen betrokkene voor het doel' - in ons geval: zorg voor minderjarigen of zorg voor (hulpbehoevende) personen, zoals ouderen en gehandicapten - krijgt de vrijwilliger de VOG thuis gestuurd.

Afdelingen die een gratis VOG willen aanvragen voor vrijwilligers die werken met kinderen/jongeren (of andere kwetsbare personen) dienen hiervoor het volgende aan te leveren bij de IVN Servicedesk (servicedesk@ivn.nl):

1. Een brief waarin staat beschreven hoe het beleid 'In veilige handen' in de afdeling is overgenomen.
2. Een lijstje (digitaal!) met de betrokken vrijwilligers waarvoor zij een gratis VOG willen aanvragen. Let op: alleen de vrijwilligers die werken met kinderen of andere kwetsbare groepen! Op deze lijst dienen de volgende gegevens vermeld te staan:

- a. achternaam en voorletters van de betrokken vrijwilligers
 - b. e-mailadres van de betrokken vrijwilligers
 - c. geboortedatum van de betrokken vrijwilligers
3. Gegevens van de contactpersoon binnen de afdeling (naam, functie binnen de afdeling, adres, mailadres en telefoonnummer).

Let op: als de gegevens niet correct of onvolledig zijn kan de Servicedesk de gegevens niet invoeren en kan het Ministerie het antecedentenonderzoek niet uitvoeren!

De vrijwilliger ontvangt de VOG

Als het ministerie het onderzoek heeft afgerond, ontvangt de vrijwilliger zijn gratis Verklaring Omtrent het Gedrag thuis. De vrijwilligers geven de VOG's in bewaring bij de afdeling.

Deze notitie is ook te vinden op de IVN website onder OnsIVN: Bestuur en beleid/Wegwijzer voor IVN-afdelingen/In veilige handen